

הרשות למחקר ולהערכה והמרכז לקידום ההוראה

סוגיות רגשיות במרחב חינוכי וציבורי והתמודדויות איתן

יושבת ראש המושב: ד"ר צמרת ריקון, מכללת אורנים

הרצאה ראשונה

על הקשר בין איכות ההתקשרות, מיומנויות אמפתיה ושיפוט מוסרי בקרב מתבגרים

The Relationship Between Attachment Quality, Empathy Skills, and Moral Judgment in Adolescents

ד"ר צמרת ריקון

מכללת אורנים

Dr. Ricon Tsameret

Oranim College

Moral judgment refers to the way in which we judge an action as either good or bad, and thus constitutes an important factor in determining social behavior; it is influenced by thinking processes, personality structure, and environmental conditions. Moral judgment during adolescence is also affected by age-related challenges and developmental benchmarks such as the quality of attachment and empathy skills.

The study aims to assess the relationship between attachment quality and moral judgment abilities in adolescents, examine potential gender differences, and explore the possibility that empathy skills mediate this relationship. Data were collected from 230 adolescents (ages 14-18) in Israel who completed self-report questionnaires [Attachment quality, Empathy skills and Moral judgment (vignettes)] on social media platforms.

Results indicate significant positive correlation between empathy and moral judgment, with female adolescents exhibiting higher levels of both variables in comparison to their male peers. Correlation between attachment quality and levels of empathy was found only for cognitive empathy, but not for emotional empathy.

The fact that emotional empathy in adolescents did not correlate with attachment quality may indicate that these variables are better explained by educational, social, and other environmental factors.

These findings are essential for school counselors as they stress the importance of designing interventions with adolescents that target the development of moral judgment and empathy skills in order to prevent high-risk behaviors.

Keywords: attachment quality; empathy skills; moral judgment; adolescents

הרצאה שנייה

הערכת אובדנות דרך עיני ChatGPT-3.5 בהשוואה ל-ChatGPT-4

פרופ' ענבר לבקוביץ

מכללת אורנים

ד"ר זוהר אליוסף

מכללת עמק יזרעאל

רקע: הבינה המלאכותית משפיעה על תחומי חיים נרחבים. מחקרים מעטים בחנו את השפעתה בתחום בריאות הנפש, ובפרט בנושא האובדנות, נושא שבו אנשי חינוך הם בגדר שומרי סף העשויים לזהות תלמידים במצוקה ולהפנות אותם לסיוע.

המחקר עוסק בהערכת יכולתו של ChatGPT, מודל בינה מלאכותית של OpenAI, לזהות את הסיכון לאובדנות ולהעריכו. המחקר בדק את תפקודי ChatGPT-4 לעומת ChatGPT-3.5 בהערכת שני משתנים המשפיעים על הסיכון לאובדנות: רמת שייכות ונטל סובייקטיביים.

שיטת המחקר: המחקר נערך בחודשים יוני-יולי 2023. בשלוש נקודות זמן העריך ChatGPT תיאורי מקרה מהימנים ומתוקפים בדרגות חומרה שונות של משתנים. ההערכות שנוצרו על ידי ChatGPT הושוּו להערכות סטנדרטיות של אנשי מקצוע בתחום בריאות הנפש ($n=379$). ההשוואה נועדה לבחון את התפתחות גרסאות ה-ChatGPT.

ממצאים: נמצא כי הערכות ChatGPT-4 באשר לסיכון לניסיון התאבדות היו דומות להערכות אנשי מקצוע, ואילו ChatGPT-3.5 נטה להמעיט בהערכת הסיכון לאובדנות. יתרה מזו, ההערכה של ChatGPT-4 באשר לשכיחות מחשבות אובדניות וכאב נפשי היה גבוה יותר בהשוואה לאנשי מקצוע. לעומת זאת, רמת החוסן כפי שהוערכה הן על ידי ChatGPT-4 והן על ידי ChatGPT-3.5 נצפתה נמוכה יותר בהשוואה להערכות המוצעות על ידי אנשי מקצוע.

מסקנות: ChatGPT-4 מעריך את הסיכון לניסיונות התאבדות הערכה הדומה לזו של אנשי מקצוע. ממצא זה מלמד על הפוטנציאל המהותי של מודלים מתקדמים של בינה מלאכותית בביצוע משימות קליניות מורכבות וקריטיות. זאת ועוד, ChatGPT-4 העריך את השכיחות של מחשבות אובדניות ושל כאב נפשי הערכה גבוהה יותר מזו של אנשי מקצוע, אך נראה כי רמת החוסן שהוערכה על ידי ChatGPT-4 ו-ChatGPT-3.5 הייתה נמוכה יותר בהשוואה להערכות המקצועיות. הממצאים מרמזים על הפוטנציאל של ChatGPT-4 בבריאות הנפש כמכשיר תומך החלטה או ככלי לקידום הכשרה – אפילו בסוגיה קריטית כמו אובדנות. לצד זה, יש צורך במחקר נוסף, בפיקוח ובהפעלת שיקול דעת אנושי, בעיקר בנושאים קריטיים כמו הערכת אובדנות.

מילות מפתח: בינה מלאכותית; אובדנות; אנשי חינוך; בריאות הנפש; ChatGPT

הרצאה שלישית

בכיתי דמעות שקופות – חשיבות ההנכחה של הזהות ההומואית או הלסבית במרחב החינוכי והציבורי

ד"ר נעה בר חושן

מכללת אורנים

מתבגרים להטב"ים מתמודדים עם תהליך בניית הזהות האישית במרחב חינוכי המקדם זהות הטרונורמטיבית המנוגדת לזו שלהם. כך מתעצמת תחושת השוליות והזרות של מתבגרים אלו, לצד חוויית בדידות גדולה.

מחקר עכשווי בחן את חוויית ההתבגרות של הומואים ושל לסביות בחברה הקיבוצית, מתוך ראייה רטרוספקטיבית. החדשנות במחקר זה היא מחד גיסא, ההתמקדות בחוויה של עיצוב הזהות בקרב מתבגרים הומואים ומתבגרות לסביות בחברה קולקטיבית הטרונורמטיבית – קיבוץ. מאידך גיסא, ההתמקדות של המחקר בחוויית ההתבגרות של הומואים ולסביות שונה גם היא מהמקובל במחקר בתחום זה.

במחקר איכותני-פנומנולוגי זה התקיימו ראיונות עומק חצי-מובנים. בראיונות אלה נשאלו המרואיינים על חוויית התבגרותם בקיבוץ ועל תהליך גילוי הזהות ההומואית או הלסבית שלהם, עיבודה ואימוצה במרחב הקיבוצי. המשתתפים במחקר גויסו דרך הרשתות החברתיות בשיטת "כדור השלג". במחקר השתתפו עשרה גברים הומואים ועשר נשים לסביות בגילי 32–62. ניתוח התוכן של הראיונות, דרך איתור יחידות משמעות, זוקק לתמות מרכזיות.

בבסיס הממצאים מתואר תהליך עיצוב זהות הומואית או לסבית, שתחילתו בהסתרה במרחב הקיבוצי. לאחר מכן ניתן ביטוי מוחצן לזהות זו במרחבים חיצוניים לקיבוץ – העיר או הצבא. בסופו של התהליך נוצרת השלמה בין הזהות ההומואית או הלסבית לבין הזהות הקיבוצית אשר נעה על הרצף שבין ניתוק בין הזהויות לבין שילוב מלא ביניהן.

תקופת ההתבגרות בקיבוץ מתוארת כתקופה קונפליקטואלית המאופיינת בבדידות, בעצב ואפילו בבריכות. ההכרה בשונות של זהותם המגדרית מעוררת חרדה לנוכח הקושי הצפוי בהווה ובעתיד. הנראות הציבורית והשיח החינוכי המתאפיינים כהטרונורמטיביים, מחזקים תחושות אלו. הודגש היעדרו של המבוגר התומך, המחנך והמאפשר. הורגש חסרון של דמויות לחיקוי במרחב החינוכי והציבורי, דמויות שייתנו תקווה לעתיד ראוי גם לאלו שזהותם המגדרית שונה.

ממצאי המחקר מדגישים את החשיבות בהנכחה של הזהות ההומואית והלסבית במרחב החינוכי והציבורי, על ידי שיח ונראות המאששים את קיומן של זהויות מיניות שונות. על אנשי החינוך להילחם בתופעת ההומופוביה לסוגיה (מהתעלמות ועד אלימות לסוגיה), כדי לחזק את תחושות השייכות והמוגנות של מתבגרים הומואים ולסביות במערכות החינוך ובקהילה. נדרשת הכשרה מקצועית של אנשי החינוך, כדי שיוכלו לשמש מבוגרים תומכים ומכילים למתבגרים. ות אלו.

המחקר נערך במסגרת יד טבנקין, ופורסם כפרק בספר שיצא לאור לאחרונה :

בר חושן, נ' (2024). אני והחבר'ה: עיצוב זהות הומואית או לסבית במערכת החינוך השיתופית בקיבוץ בראייה רטרוספקטיבית. בתוך: קמה, ע. פוגל-ביז'אווי, ס. (עורכים). **מבעד לארון השקוף דיוקן של להט"ב בקיבוץ** (עמ' 225–256). למדא עיון הוצאת הספרים של האוניברסיטה הפתוחה ויד טבנקין.

מילות מפתח: הומואים ולסביות; הנכחה; מרחב חינוכי; זהות מגדרית; הטרונורמטיביות